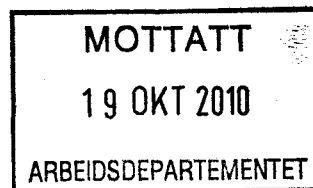

Arbeidsdepartementet
Postboks 8019 Dep

0032 OSLO

HØRINGSUTTALELSE NOU 2010:5 – AKTIV DELTAKELSE, LIKEVERD OG INKLUDERING

Holteutvalgets oppdrag hadde som hovedformål å ”få en vurdering av mulige langsiktige grep som kan gi effektive og langvarige kvalitets- og kompetanseforbedringer i systemet for forvaltning og formidling av hjelpemidler”. Utvalget foreslår blant annet å bygge på et sektoransvarsprinsipp med bakgrunn i at det vil gi klarere ansvarsforhold.

Hørselshemming er først og fremst et kommunikasjonshandikap, og hørselshemmede er brukere av mange ulike hjelpemidler med et spenn fra tolk og kompenserende virkemidler til svært teknisk avanserte kommunikasjonshjelpemidler. Hvert enkelt hjelpemiddel har ikke et bruksområde som begrenser seg til en gitt sektor. For at hørselshemmede skal få hensiktsmessige hjelpemidler som dekker deres reelle behov, må behovsavklaringen foregå med et helhetsperspektiv av personer med høy hørselsfaglig kompetanse. NAV Hjelpemiddelsentral har mange års erfaring med en ordning hvor kommunalt ansatte har formidlings- og opplæringsansvaret for hjelpemidler i dagliglivet (kommunale hørselskontakter). Erfaringen viser at ordningen kun fungerer for helt enkle hjelpemidler som krever lite opplæring, både av hørselskontaktene og av sluttbrukerne.

De færreste kommunale sektorer har i dag tilgang på hørselsfaglig kompetanse. Ulike rapporter og undersøkelser gjennom mange år konkluderer med at det ikke er mulig å skaffe slik kompetanse selv om det skulle være økonomi til det. Slik kompetanse finnes i dag på andre- eller tredjelinjenivå. En overføring av ansvar for hjelpemiddelformidling til hørselshemmede til kommunene vil følgelig gi store geografiske forskjeller i tilgang på tjenester med nødvendig kompetanse, noe som er i strid med velferdsordningens forutsetninger.

En helhetlig hjelpemiddelformidling sett fra hørselshemmedes ståsted krever kompetente fagpersoner som er i stand til å se deres behov ut fra et helhetlig perspektiv på deres livssituasjon, både i arbeid, utdanning og fritid. Det vil ikke bli ivarettatt når ansvaret overføres til ulike sektorer med et begrenset fokus og nedslagsfelt.

Overføring av finansieringsansvar

I Holteutvalgets mandat er det presisert at ”velferdsordningenes legitimitet er avhengig både av at grunnleggende rettigheter sikres, og individuelle forhold ivaretas”. Briskeby skole og kompetansesenter as kan ikke se at utvalgets forslag ivaretar disse forholdene. En overføring av ansvar fra Folketrygdloven til annen lovgivning vil være en drastisk svekkelse av hørselshemmedes

rettigheter. En slik endring vil slå særlig uheldig ut innen skolehjelpemidler og andre avanserte kommunikasjonshjelpemidler.

Opplæringsansvarlige i kommunene har allerede store vansker med å oppfylle de lovhjemlede kravene i Opplæringsloven slik de er formulert i dag overfor hørselshemmede elever. Det gjelder både bygningsmessige krav, behov for pedagogisk tilrettelegging og opplæring i og på tegnspråk der det er nødvendig. Hørselsteknisk tilrettelegging av et klasserom som sikrer likeverdig opplæring og deltakelse er svært kostnadskrevenende, og få kommuner i landet vil være villige eller i stand til å dekke slike utgifter for en enkelt elev. Konsekvensen vil bli en forenklet teknisk løsning som vil isolere eleven ytterligere.

I rapporten "Å høre og bli hørt – anbefalinger for en bedre høreapparatformidling" (Sosial- og helsedirektoratet, 2007) konkluderer en bredt sammensatt arbeidsgruppe samt referansegruppe at det er helt essensielt at all hjelpemiddelformidling til hørselshemmede er hjemlet i Folketrygdloven. Grunnen til at høreapparater formidles gjennom spesialisthelsetjenesten er at de tilpasses i forbindelse med annen audiologisk utredning foretatt av kompetent personell som er lokalisert i spesialisthelsetjenesten. Rapporten konkluderer derfor med at en overføring av høreapparatformidling til hjelpemiddelsentralene er lite hensiktsmessig for både brukere og tjenesteapparatet. På samme måte konkluderes det med at det er lite hensiktsmessig å overføre formidlingen av andre hørselstekniske hjelpemidler til spesialisthelsetjenesten fordi det på ingen måte er tilstrekkelige ressurser og økonomi til å ivareta brukernes interesser. Derimot foreslår rapporten flere ulike tiltak for å sikre høyt faglig nivå og nødvendig kostnadskontroll innen den lovhjemlingen som er i dag.

Anskaffelse i form av tilskudd

Flertallet bak ovennevnte rapport fra Sosial- og helsedirektoratet ønsket ikke en tilskuddsordning for høreapparater. Briskeby skole og kompetansesenter as anbefaler heller ikke en tilskuddsordning verken for høreapparater eller andre hørselstekniske hjelpemidler. Erfaringer fra andre land med tilsvarende ordninger er at kompetansemiljøene blir borte, man mister helheten i formidlingen og det blir store geografiske ulikheter i forhold til tilgang på fagkompetanse. Det vil også i større grad bli en markedsstyrt formidling hvor leverandører med mye kapital i ryggen overtar markedet. Erfaringer fra Sverige viser at hørselshemmede som har fått et tilskudd kun får tilgang på pakkeløsninger til fastpris med få valgmuligheter og ingen bytterett hvis hjelpemidlene ikke fyller behovene. I tillegg vil fagfeltet miste den nasjonale produktutviklingen markedet har hatt frem til nå der det har vært et samspill mellom brukere og leverandører for å utvikle nye produkter som samsvarer med hørselshemmedes behov.

Det er allerede både på departements- og direktoratsnivå nedlagt betydelig arbeid med å realisere tiltakene fra rapporten for å kvalitetssikre det faglige arbeidet og gi bedre kostnadskontroll. Det vil derfor være lite hensiktsmessig for hørselshemmede brukere at systemet legges om før man har sett virkningen av de forbedringstiltak som allerede er fremmet.

Bortfall av § 10-7 i Folketrygdloven

I Holteutvalgets mandat defineres hjelpemiddelområdet til "det samlede sett av kompenserende virkemidler som blir stilt til rådighet fra samfunnets side for å bedre den enkelte brukers funksjonsevne i arbeids- og dagligliv". Utvalget foreslår å fjerne bestemmelsen. Voksne hørselshemmede er en risikogruppe for å falle ut av arbeidslivet og har et stort behov for ulike

tilretteleggingstiltak for å motvirke frafall. Det er i dag utviklet spesifikke kurs og tilretteleggingstiltak med bakgrunn i langvarig utviklingsarbeid, og kursene har dokumentert effekt på deltakerne.

Bortfall av § 10-7 vil føre til at kurstilbudene forsvinner, og brukerne vil stå uten tilsvarende tilretteleggingstilbud i lang tid. Verdifull erfaring og kompetanse vil ikke lenger være tilgjengelig for brukerne. Det er også lite sannsynlig at andre sektorer med lokal forankring vil kunne klare å bygge opp et tilsvarende tilbud med samme dokumenterte effekt. Opplæring etter annet lovverk vil ha et annet fokus og en snevrere tilnærming enn dagens ordning og følgelig være dårligere tilpasset brukergruppen. Briskeby skole og kompetansesenter as er derfor av den oppfatning at lovbestemmelsen må beholdes for å sikre at hørselshemmede i yrkesaktiv alder får samme muligheter til personlig utvikling, aktiv deltakelse og livsutfoldelse som andre samfunnsborgere. Dagens opplæringstilbud har et skarpt fokus på arbeids- og aktivitetsrelatert innsats og styrker hørselshemmedes deltakelse i arbeidslivet.

Konklusjon

Briskeby skole og kompetansesenter as mener at sektoransvarsprinsippet ikke gir hørselshemmede likeverdige habiliterings- og rehabiliteringsmuligheter hvor deres rettigheter og muligheter for økt deltakelse sosialt og i arbeidslivet sikres. Derimot er det vår oppfatning at forslaget blant annet vil føre til svekkede rettigheter, dårligere tilgang på hensiktsmessige hjelpemidler, økte geografiske forskjeller, tap av tilgjengelig fagkompetanse.

Vi ser det som mer hensiktsmessig og kostnadseffektivt å gjennomføre de endringer som allerede har fått bred tilslutning av både brukere og fagmiljø samt å sørge for at de systemene som finnes i dag, fungerer etter hensikten.

Med vennlig hilsen

Pr. pr. Briskeby skole og kompetansesenter as

Vigdis Lygren (sign)
Adm.direktør

Elisabeth Svinndal
rådigver